

Fractie van GroenLinks en overige raadsleden

Uw brief van 31 maart 2024	Uw kenmerk 2024-021645	Ons kenmerk 2024-024300	Datum 22 april 2024	Verzonden d.d.
Onderwerp: Antwoord op uw vragen (s-683)		Behandeld door B. Bloem	Telefoonnummer 0658081503	Bijlage(n)

Geachte fractie van GroenLinks en overige raadsleden,

Op 31 maart 2024 heeft u schriftelijke vragen gesteld naar aanleiding van het onlangs verschenen onderzoeksrapport over gesloten jeugdzorg / ZIKOS ('Zeer Intensieve Observatie en Stabilisatie'-afdeling).

Met deze brief beantwoorden wij uw vragen.

- 1. Is het college op de hoogte van het onderzoeksrapport 'Eenzaam Gesloten'?*

Antwoord: Ja, wij hebben kennisgenomen van het rapport 'Eenzaam Gesloten' van Jason Bhugwandass. Inmiddels zijn ook de rapporten van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, dat naar aanleiding van het rapport onderzoek deed en de betreffende ZIKOS-afdelingen onder (verscherpt) toezicht plaatste, gepubliceerd. Het college is geschrokken van deze rapporten en de ernst van de bevindingen daarin. Wij betreuren het zeer dat de schokkende gebeurtenissen die in deze rapporten worden omschreven hebben kunnen plaatsvinden. Wij leven mee met de kinderen die dit is overkomen en hopen dat er zo snel als mogelijk herstel plaatsvindt en er alternatieve, betere zorg voor deze kwetsbare jongeren komt.
- 2. Welke stappen heeft het college ondernomen sinds de kennisname van het rapport?*

Antwoord: De portefeuillehouder is – samen met de portefeuillehouders van andere gemeenten binnen de regio centraal Gelderland – op 8 maart jongstleden in regionaal verband geïnformeerd over het rapport en de specifiek de stand van zaken bij Pactum. Portefeuillehouders hebben daarop met name geïnformeerd naar de genomen maatregelen, of er risico's zijn als het gaat om de continuïteit van zorg en of er jeugdigen uit onze gemeente op deze afdelingen opgenomen zijn. Uit de ontvangen informatie blijkt dat continuïteit van zorg niet acuut in gevaar is, er wel sprake is van een cliëntenstop is en er géén Overbetuwse jeugdigen op de genoemde afdelingen opgenomen zijn.
- 3. In hoeverre is het college binnen beleidskaders in staat om in de toekomst te voorkomen dat jongeren met psychische klachten dergelijke ervaringen kunnen hebben op een ZIKOS-afdeling in onze gemeente? In hoeverre kan de gemeente uitwijken naar andere zorgverleners dan Pactum?*

Antwoord: ZIKOS (Zeer Intensieve en Kortdurende Observatie en Stabilisatie) is een zeer specialistische vorm van JeugdzorgPlus waarbij de behandelintensiteit tijdelijk wordt

opgeschaald. Het gaat hier om jeugdigen met zeer complexe en meervoudige gedragsproblemen in combinatie met een acute psychiatrische crisis. Vaak gaat dit gepaard met een hoog risico op forse decompensatie, agressie, suïcidaliteit of forse automutilatie. Momenteel bestaat de landelijke capaciteit voor ZIKOS uit achttien bedden, verdeeld over twee locaties in Harreveld (iHub) en Zetten (Pactum). Voor beide locaties geldt een cliëntenstop. Ook is inmiddels bekend geworden dat deze ZIKOS-afdelingen op termijn definitief zullen sluiten. Er zijn dan ook geen mogelijkheden om uit te wijken. Wel is het ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) beschikbaar om kinderen, naastbetrokkenen en professionals te ondersteunen bij het organiseren van passend (alternatief) aanbod. Zie ook het antwoord op vraag 5.

In algemenere zin is de beschikbare capaciteit voor jeugdzorgplus beperkt en staat deze al langere tijd onder druk¹. ZIKOS is een landelijke specialisatie die valt onder het landelijk transitiearrangement (LTA²) dat door de VNG voor alle Nederlandse gemeenten wordt ingekocht. Omdat het hier een bovenregionale, essentiële voorziening met een landelijke toegang betreft, ontstaat de verantwoordelijkheid van individuele gemeenten en wordt gehandeld vanuit regionale (inkoop MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland), bovenregionale (essentiële functies) en landelijke regie (landelijke Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd IGJ en Jeugddoorlicht JA). Als individuele gemeente zijn wij wel op diverse van deze gremia aangehaakt (in ons geval primair via de MGR).

4. *Als het college door bestaande beleidskaders beperkt is in diens mogelijkheden, is het college dan bereid om naar hogere overheidslagen/regionale samenwerkingsverbanden te stappen om te pleiten voor gespecialiseerde zorg voor deze doelgroep die wél het welzijn van de jongeren beschermt?*

Antwoord: Zie ook antwoord vraag 3. Het rapport 'Eenzaam gesloten' heeft ook geleid tot Kamervragen. Uit de vragen en de beantwoording blijkt dat er zowel in de Tweede Kamer, alsook bij de VNG en bij de staatssecretaris ruime aandacht is voor de bevindingen in het rapport³.

5. *Welke stappen is het college van plan om te nemen om in de toekomst te voorkomen dat jongeren met psychische klachten dergelijke ervaringen kunnen hebben op een ZIKOS-afdeling in onze gemeente?*

Antwoord: Inmiddels is bekend geworden dat gemeenten definitief stoppen met ZIKOS. Voor de komende periode blijft het ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) beschikbaar om kinderen, naastbetrokkenen en professionals te ondersteunen bij het organiseren van passend (alternatief) aanbod. Ook maakt de VNG afspraken met aanbieders van gesloten jeugdhulp, het rijk en verwijzers over de verbeteringen van de hulp aan kinderen die nu nog in de JeugdzorgPlus terechtkomen.

6. *In een reactie van Pactum blijkt dat er geen nieuwe jongeren worden opgenomen op de ZIKOS-afdeling en dat er passende maatregelen worden genomen. In hoeverre is de gemeente op de hoogte gesteld van deze maatregelen? Kunnen de maatregelen worden gedeeld met de raad? Zo niet, waarom niet?*

Antwoord: Zie ook antwoord vraag 4 en 5. Het college is via de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland (Inkoop) geïnformeerd over een cliëntenstop en het onder toezicht van de IGJ stellen van de betreffende locaties.

¹ Zie bijv. ook [23-03-14 A5 TIC; Herstelplan Pluryn](#).

² Het Landelijk Transitiearrangement (LTA) is een set aan afspraken die door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) landelijk wordt gemaakt, met een beperkt aantal jeugdhulpaanbieders, om er zeker van te zijn dat er een contractbasis is voor aanbieders met uitzonderlijk aanbod.

³ Zie de [antwoorden op de vragen van het lid Bruynning \(NSC\) over het rapport 'Eenzaam gesloten' van Jason Bhugwandass \(2024Z04122\)](#)

Het rapport was voor zorgaanbieders iHub en Pactum reden om in te grijpen. Zo heeft iHub besloten om per direct één van de twee afdelingen te sluiten en het betrokken team van zorgverleners op non-actief te stellen. Pactum zette in op de verbetering van veiligheid en de kwaliteit van zorg. Ook hebben beide organisaties aangegeven te willen stoppen met hun ZIKOS-afdelingen. Daarnaast heeft de inspectie het toezicht verscherpt⁴ en heeft ook de VNG aangegeven definitief te willen stoppen met ZIKOS⁵.

7. *De inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) komt op termijn met een inspectierapport. Is het college bereid diens reactie op dit rapport te geven wanneer het uitkomt en daarbij aan te geven welke vervolgstappen het college gaat ondernemen naar aanleiding van de uitkomsten van het rapport?*

Inmiddels zijn de onderzoeksrapporten van de inspectie gepubliceerd⁶. Uit deze rapporten blijkt dat de inspectie het beeld dat in het rapport "Eenzaam Gesloten" wordt geschetst bevestigt. Als college zijn wij geschrokken van de uitkomsten van deze rapporten en betreuren wij het dat dit heeft kunnen gebeuren. Wij onderschrijven dan ook de door de inspectie en de VNG genomen maatregelen, om de betreffende afdelingen onder verscherpt toezicht te plaatsen en zo snel als mogelijk te sluiten.

8. *In het verleden zijn er meer signalen geweest van ondermaatse zorg en oog voor welzijn van jonge patiënten bij Pactum, waarvan sommigen in de periode dat het nog de Helderingsstichting heette. Welke stappen zijn er ondernomen naar aanleiding van eerdere dergelijke signalen bij Pactum/de Helderingsstichting? Wat kan de gemeente doen om in de toekomst beter om te gaan met vroegsignalering van onveilige en ongezonde situaties in (specialistische) jeugdzorginstellingen?*

Antwoord: zie ook antwoord vraag 2, 3 en 5. Naast het toezicht door IGJ en JA voeren wij als gemeenten én als MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland (module Inkoop) toezicht op het door ons gecontracteerd zorgaanbod in het kader van periodieke contractgesprekken. Het lokale en regionale toezicht richt zich echter op aanbieders die ook daadwerkelijk zorg bieden aan jeugdigen uit onze gemeente, c.q. regio. Zoals aangegeven bevinden zich momenteel geen jeugdigen uit Overbetuwe (of uit de regio Centraal Gelderland) op de ZIKOS-afdelingen. Er vinden dan ook wél contractgesprekken met Pactum plaats, maar deze richten zich momenteel niet primair op de zorg die geleverd wordt binnen de ZIKOS-afdeling.

9. *Wat doet de gemeente en/of wat kan de gemeente betekenen voor de nazorg van jongeren die zijn getroffen door heftige ervaringen in Pactum?*

Antwoord: Zie antwoord vraag 8. Momenteel bevinden zich geen jeugdigen uit Overbetuwe op de ZIKOS-afdelingen. Zorg (of nazorg) voor jeugdigen op de ZIKOS-afdelingen is primair de verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder zelf, waarop momenteel toezicht wordt gehouden door de IGJ.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

⁴ Zie <https://www.gelderlander.nl/oost-gelre/gesloten-jeugdzorginstellingen-harreveld-en-zetten-onder-verscherpt-toezicht-na-rapport-over-misstanden~a5964af5/>

⁵ Zie Gemeenten stoppen definitief met ZIKOS jeugdzorg (binnenlandsbestuur.nl) en <https://vng.nl/nieuws/gemeenten-en-aanbieders-stoppen-met-zikos>

⁶ ZIKOS-afdelingen in Harreveld en Zetten onder verscherpt toezicht | Nieuwsbericht | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (igj.nl)

P.J.E. Breukers

R.P. Hoytink-Roubos